

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: De syv Sakramenter

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "De syv Sakramenter", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1856_1172-txt-shoot-idm108/facsimile.pdf (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

	Sire.
En Rindslang, af G. H. Thurah	205.
Et gammelt Hvalmerin af N. G. Engelstoft, ved Udgiveren	207.
Troen i Vaande, af Samme	208.
Den apostoliske Troens-Beskrivelse i den kristelige Daabes	
dag. Af N. F. S. Grundtvig	209.
Mestelse, af Udgiveren	224.
Fragt og Haab, af Samme	225.
Sjersfang, af Samme	227.
Menneskelegens Dydighed, af G. H. Thurah	231.
Vaarfang, af Samme	259.
Borfang, af G. H. Thurah	285.
Det Vaaren, af Samme	286.
Afsensang, af Samme	287.
Heem kan de hungrige Sjæle vel møtte? af Udgiveren	288.
De syv Sakramenter. Af N. F. S. Grundtvig	289.
Fatheris første Kamp med de Skeislige om den hellige	
Vædder, af L. Thurah	310.
Dybsætninger til „Retelsen“ i første Hæfte, af Udgiveren	361.
3 Maanedes Skolesjette Søndag efter Paaske 1856 af Samme	381.
Østetid, af Samme	390.
Frugt ikke! af Samme	390.
Hvad behøves mere? af Samme	391.
Pilgrimsang, af Samme	391.

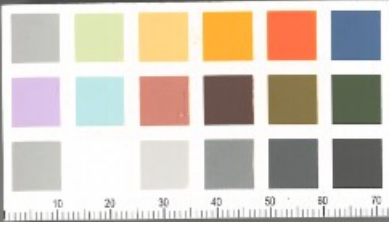
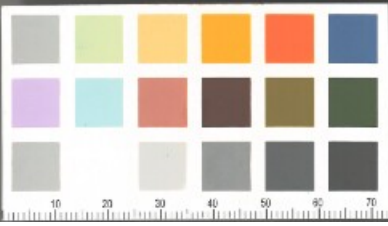
289

De syv Sakramenter.

(N. F. S. Grundtvig).

De saakaldte syv Sakramenter hører vistnok til Pa-
pistieriet, som vi helst skal være udenfor, men da
dog Papisterne haardtakkede paastaar, at de hører alle
Syv til den kristelige Borne-Lærdom, og da de
regner baade den hellige Daab og den hellige Nad-
ver til deres syv Sakramenter, hvoraf de siger, vi
har tyvstjaalet de To; saa skulde vistnok hele Menig-
heden være velbekjendt med Sagens sande Sammen-
hæng, og det saameget mere, som man, blandt andet,
ved Trakterne om „Ordnationen“, om „Brude-
Vielsen“ og om „Skriftemaaleret“ tydelig har
set, at den papistiske Surdei er endnu langtfra
at være ret udrenjet, saa vi kan holde Paaske med
„uslyret Brod“. Saaledes gaar det altid med den
„officielle“ eller den saakaldte „lovsfaste“ og „pligt-
mæssige“, med allehaande fjødelige og verdslige
Vaaben kraftig besiddede, Christendom, hvorved
der altid langt mindre spørges om, hvad der bevistlig
er sand Christendom, hvad Trang Menneket har
til den, og hvad Gavn Menneket-Livet kan have
af den, end om hvad Paven og hans Præster,
eller hvad den verdslige Dyrighed og dens
geistlige Embedsmænd, eller hvad Skolemæ-
sterne, som creerede Doctere i Theologien, vil have.
skal hedde den eneste sande Christendom, saa at
hvem der vover at bruge Mund eller hværse Pen
derimod, det være sig paa hvad Grund eller med
hvad Beviisligheder, det vil, de skal enten brændes eller

Rigtelig Samler. 2 Bind. 19

smides i Gullet, eller landsforvises, eller i det allermindste gaar med Mundstuv og faae under streng Censur alle deres Dage. Under saadanne Omstændigheder bliver det da en sat Met hos Papiisterne, at der er syv Sakramenter, og hos Protestanterne, at der er kun to Sakramenter, og, for en Heils Skyld, hos de Heikirkelige, at det er kun „Nadveren,“ der skal kaldes et Sakrament, saa de er slemme Kiætttere, som siger, der er enten flere eller færre. I saadanne Kirke-Stater og Stats-Kirker nyttet, som man veed, ingen Snak om „bedre Dplysning“, og hrem der ikke vil prøve Kiætters-Lyften, bryder sig da heller ikke om andre Kirke-Lys end dem, de jaafaldte Kirke-Giere, paa Kirke-Tjendens Beføstning, lader tænde eller slukke, som det kan træffe sig, eller som de nærmest Bedkommende behager.

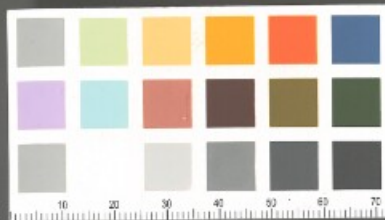
Bed en sær Undtagelse har vi imidlertid i det lille Danmark, selv midt i det statskirkelige Bivær, faaet Lov til at tænde hver sit Lys og see ved det, og nu, da vor strengt lutheriske Stats-Kirke har ladt sig forvandle til en fri evangelisk-lutherisk Folke-Kirke, da maa det jo være vor Embeds-Pligt at lade vort Lys stinne saa vidt og saa klart som mueligt for alle dem, som er i Landet, og da den Catholske Kirke i Bredgaden nu ogsaa lader sit Lys stinne paa sin deilig brede Bei til Himmerig, saa vil det være dobbelt nødvendigt med Christendommens eget Lys lidt grundigere at ophvise den mest tillokkende af alle brede Beies Bestaafenhed.

Uagtet nu Somme vil sige, at jeg er snarere en Papiist end en Lutheraner, saa er jeg dog vis paa, at enhver Pave meget vilde stræbe sig saa-

danne Papiister, og at derimod Morten Luther slet intet har imod saadanne Efterfølgere, som jeg er, ligesom jeg da ogsaa her, lige for Pavens Ræse, gaar ud fra den strengt Lutheriske Grundfætning for al Christelig Dplysning, at den Helligaand er Christi eneste Statholder paa Jorden, og at denne Christi Statholder, som den guddommelige Livs-Kraft, kun er virksom giennem „Ordet og Troen“, Guds-Ordet nemlig og Menneske-Troen, saa disse maae begge være i levende og hiertlig Virksomhed overalt, hvor der kan være christelig Tale om Noget, der enten skal kunne stabe eller opholde, udvikle eller pryde et christeligt Menneske-Liv.

Efter denne evangelisk-lutheriske Grundfætning for Christelig Dplysning, som jeg kalder uoffelig, og hoermed alt Papiisterti er ikke blot uføreneligt, men usforligeligt, har jeg alt i mange Aar sagt mine Læseborn saa god Besked, som jeg vidste, om de syv Sakramenter, men deels er jeg ogsaa i dette Stykke alle Christelige Læseborns Skyldner, og deels har den Besked, jeg for har vidst at give, haft sine store Mangler, hvorpaa jeg nu skal stræbe at raade Bod.

Fra dette evangelisk-lutheriske Stabe maae vi nemlig først og fremmest spørge om, hvad Ordet „Sakrament“ betyder i Christelig Forstand, thi, veed man ikke det, da er det jo latterligt at trættes om, enten der er to eller syv eller fjorten Christelige Sakramenter, og naar vi nu opdager, at Ordet „Sakrament“ ikke blot er vildfremmed hos os, men at Latinerne, i hvis Sprog det har hjemme, ligesaa lidt, som vi, veed, hvilken Christelig Tante dette

selvgjorte Skolemester-Død kan udtrykke, da er det soleklart, at al Strid om de kristelige Sakramenters Antal er fort i Morte og kan ikke forlænges et Dieblil længer end til det bliver lyst.

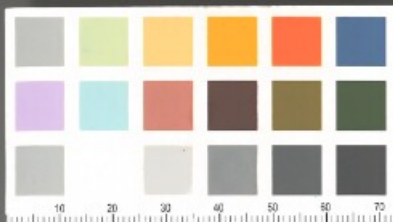
Vi siger altsaa kort og godt: om Sakramenternes Antal vil vi ikke trættes med Nogen, da der hverken findes noget tilsvarende Ord af Herrens Mund ved hans egne Indvielser, ikke heller i Apostel-Skriften. saa Ordet „Sakrament“ kan slet ikke bruges til at opløse, men ypperlig til at formerke Christi Evangelium. Lad os derfor heller høre, hvad det er, som Papiisterne, under Navn af „Sakramenter“, vil have indsluttet i det samme Hoved-Begreb som den hellige Daab og den hellige Nadver, der er indvielse af Vorherre selv, mens han var oienynlig tilføde, og som har det mageløse Vidnesbyrd af Alanden og Menigheden, at Daaben er Gienfødelsens og Fornyeelsens Bad i den Helligaand, og Nadveren er Christi Legems og Blods Samfund og Fælleskab!

Saa hører vi da af Peter Lombard, den berømte Skolemester og Biskop af Paris, i det Tolvte Aarhundrede, og hører det af alle Papiister efter ham, at de syv saakaldte Sakramenter skal være: Daaben, Bekræftelsen (Confirmationen), Nadveren, Skriftemaalet (Penitensen), den jidjite Dlie, Præste-Vielsjen (Ordinationen) og Brude-Vielsjen.

Men naar nu den papiistiske Skolemester med det Samme vil fortælle os, at disse syv Dele kalder han Sakramenter, fordi han, og selv den hellige Augustin, har betænkt, at der ved Ordet „Sakra-

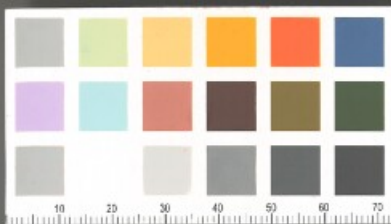
ment“ kan og skal menes et „helligt Tegn“ og en „betegnet Helligdom“, da skal vi meget betænke os for at følge med ham paa denne Veer Gantes Gienvei, da det slet ikke ligger os Magt paa at vide, hvordan han er kommet til sin usforbarlige Skrivemaade, eller hvordan han kan besmykke den, men det ligger os Magt paa, at han, og Papiisterne med ham, har smidt Skornet (som er Guds Død) i en Dob Avner (som er Menneske-Bud), til der at blive overseet, glemt og, om muligt, blive reent borte. Vi skalde derfor ikke engang have berørt hans Skolemester-Stil om det hellige Tegn og den hellige Ting, der skal udgive Sakramentet, dersom ikke de protestantiske Theologer ligeaavel som de papiistiske havde pleiet med hans Kalv, saa derom dreier sig blandt andet hele den lærde Trakte mellem Lutheraner og Calvinister baade om Daaben og Nadveren, og da især om den Sidste.

Idet vi hermed lade al den papiistiske Sakrament-Snak fare, stiller vi da frag, med Sandhedens Aand og Morte Luther, Daaben og Nadveren fra det paatungne, dem aldeles uaværbige Selskab, da de fra Begyndelsen har staet og skal til Enden staae mageløse i Guds Hærs, baade som de eneste kiendelige Indvielser af Vorherre Jesus Kristus selv, og som de eneste Livs-Fornødenheder for det Folk, som staaes af Alanden ved „Ordet og Troen“ til at love Herren, da det er i Daaben efter Herrens Indvielse de Troende fødes til Guds-Børn i og med Herren, og ved Nadveren, efter samme Indvielse, at de Troende

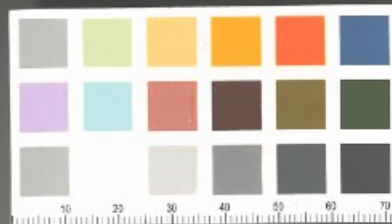
og Døbt opeltes, under guddommelig Bægt i og med Herren, til de fuldrojne kan faae Maal med ham.

At der nemlig i Daaben og Nadveren baade er noget Synligt og noget Usynligt, det er ikke deres Kiendmærke, saa de fulde kunne slaas sammen med alt hvad der deels er synligt og deels usynligt, eller deels et synligt Tegns og deels en usynlig kun betegnet Ting, men Herrens Indsigtstænder til det saldne Mennekses Opveisning maatte kun have baade synlige og usynlige Bestanddele, for at omfatte hele Mennefsket, der jo er en forening af det Synlige med det Usynlige, og de synlige Ting i Daaben og Nadveren er derfor ikke Tegns paa det Usynlige i dem, men horer ligesaa virkelig til Tingen, til det guddommelige Løge-Middel i sin Heelhed, som Legemet horer til Mennefskeligheden. Om vi kan eller ikke kan gaae, hvorfor Vorherre med sit Ord i Daaben har optaget Vand og i Nadveren Brød og Vin til sin Haands Brug, det er her ligesaalet Spørgsmaalet, som om vi kan gaae Grunden til, at vort eget Menneks-Legeme, for at oplives af Guds Ande, netop maatte have de Bestand-Dele, det har, men da Herren, blandt alle synlige Ting, som stod til hans Raadighed, har til sin Daab valgt det mageløse legemlige Rense-Middel, som Vandet er, og til sin Nadver det fineste legemlige Nærings-Middel for Menneks-Livet, som Brødet og Vinen er, saa seer vi let, at de synlige Ting ved Herrens Indsigtstænder paa een Gang er Billeder af de Haands-Kræfter, som giennevirkler

dem, og Spirer til den ny, rene og klare Legemlighed, som Herren vil stænte alle Sine, for ogsaa legemlig at være herlig i sine Helgene og beundringsværdig i alle sine Troende. Da nu ogsaa „Vandet“ baade efter Skabelse-Vogen, og efter den Verdens-Klogt, der kun nodig giver enten Skaberens eller Skabelse-Vogen Ret, er hele Legems-Udviklingens dunkle Moderflod, hvorover Guds And under at Skabelse svarer; saa fristes de Christne ligesaalet til papistisk at løse de Daabs-Bandet for at indvie det med Daabs-Ordet's Kraft, som til papistisk at forgjøre Nadver-Brødet og Vinen til hvad paa Jorden kun Guds-Ordet, som blev Kied, kan og vil være.

Har vi nu seet, at Daaben efter Herrens Indsigtstænder, som et sandt Gienfølelsens og Formyelsens Bad i den Hellig-Land, baade for Sjæl og Legeme, svarer til hele vor saakaldte naturlige, det er: kjedelige og verdslige Fødsel, baade forjaavidt vi ved den kommer siensynlig til Verden, og forjaavidt vi usynlig, men ogsaa kjedelig og verdslig, kommer for Byttet, kommer til os selv og bliver os bevidste i denne Verden; og at Nadveren efter Herrens Indsigtstænder, som hans Legems og Blods Hælsesflod, baade for Sjæl og Legeme, svarer til hele vor saakaldte naturlige, det er: kjedelige og verdslige Livs-Næring, baade forjaavidt som vi siensynlig æder og drikker, og forjaavidt som vor Sjæl usynlig, men ogsaa kjedelig og verdslig, sødes og næres til, i Begjærighed, Ord og Tanker, at omfatte og, jaavidt muligt, tilegne os hele denne Verden og dens Herlighed; see, da jules vi ikke til

papistisk at sammenjaffe Daaben og Nadveren med noget Tredie, end sigs da med Alt hvad man tænker, maa smage alle Christne godt, eller hoed der kan give selv Tyrker og Hedninger et vist kristeligt Skin, som den selvgjorte Christi Stattholder siger, han skal nok faae Vorherre til at notes med.

Snarere kan man vistnok, af Vagrelse over Papistiet, justes til at junde alle det saakaldte Christelige, jaanar som Manden, Ordet og Troen, overbord, og det har Galvinisterne provet paa, men det skal netop vare os et advarende Exempel, thi derved tog de Livet baade af Daaben og Nadveren, saa Kvæterne jondt hos dem kun Skygger af Herrens Indstiftelser at vrage.

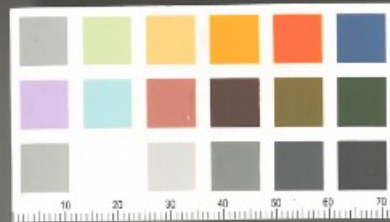
Morten Luther, som arlig stræbde at sætte Daaben og Nadveren i deres rette, levende og guddommelige Lys, han stræbde da ogsaa at betragte baade hvad han beholdt og hvad han forfæstede i samme Lys, og stiondt han, for sin Part, ei lagde synderlig Vægt paa nogen af de selvgjorte Kirkeskikke, saa led han det dog vare et aabent Spørgsmaal, hvormange af de gamle Kirke-Stikke, man, naar det papistiske Sakrament-Svøb var revet af dem, kunde jinde opbyggelige og bibelsk forjvarlige.

Hvad nu os Danskere angaaer, da bekiendte jo vore Kristnløse sig ogsaa i dette Stykke til de Lutheriske Grundsaetninger, men de fandt sig dog meget tamt i, at ligejom Daaben blev en Borgerpligt for alle de fødte og Altergangen for alle gyldige Vidner, ogsaa Kristemaallet blev en Borgerpligt for alle dem, der vilde gaae til Alters, Brude-Vielser en Borgerpligt for alle dem, der vilde giftes,

Ordinationen en Borgerpligt for alle dem, der vilde vare Præster, og saa tilsidt Confirmationen en Borgerpligt for alle dem, der ikke vilde sættes i Tugthuset, saa deraf skulde Menig-Mand ikke lære, at der var nogen væsentlig Forskiel mellem Vorherres egne Indstiftelser og de andre Kirkeskikke, som enten Paven eller Luther eller Christian den Sjette havde indført.

Saaledes staaer eller rettere ligger det da endnu hos os, og det er neppe for at sætte kristelig Skik paa dette Virvar, at man raaber saa stærkt paa en „Kirke-Forsætning“, men deomere Flid maae vi gjøre os for at oplyse den saakaldte „Kirke“, og derved blandt andet oplyse, at vil man lægge kirkelig Vægt paa andet end Evangeliets Forkyndelse, Daaben og Nadveren, som baade for at vare agte og for at vare frugtbare, maae vare jrie, da er det antilutherisk, og ei engang godt, men slet papistisk, fordi de Kirkeskikke, man da gjør Væjen ad, er ingenlunde de gamle, som man kunde indbilde sig, var apostoliske, men er vitterlig selvgjorte, saa det er umueligt, at enten Vorherre eller Apostlerne kan have lagt nogen Vægt paa dem eller lagt nogen Besigtelse til dem.

Confirmationen (Bekræftelsen) hos Papisternes er nemlig en ældgammel Kirkeskik, som bestaaer deri, at Biskoppen, som ene skal have Kald til at forrette den, med Haands-Baalæggelse forjer og jalver Panden i Treenighedens Navn, og det stæer ikke, som en Saligheds-Sag, med alle de Døbte, men kun med dem, som forlanger det, og da itær med dem, der tænker paa at blive Præster,

da Confirmationen altid skal gaae forud for Ordinationen, og fremtræder altsaa ikke som en christelig Livs-Nødvendighed, men kun som en aandelig Bekræftelse og Beskyttelse for dem, der vil indvies til Evangeliet's Forkyndelse, Troens Forsvar og Menighedens Tjeneste.

Hvorvidt nu Morten Luther gjorde vel i at afsætte denne oldchristelige Kirkeskik, det er vistnok et Spørgsmaal, men at det blot er skedt, fordi Luther med Nette skæde den haandgribelige Salvelse ved Confirmationen, saavel som ved Daaben, og fordi Confirmationen var nægtsam til Bispstolen, som han næsten var nødt til at opgave, det slutter jeg deraf, at Luther ikke blot beholdt Korsets Tegn ved Daaben, men at vi, jagtens med hans Bifald, slaar ved Daaben Kors haade for Ansyn og Bryst, da derimod hos Papisterne kun Korset for Brystet horer til Daaben og Korset for Panden udelukkende til Confirmationen. Da nu denne Udskjning vistnok, som alt hvad der vil adstille hvad Gud som „Hoved og Hjerte“ hos Mennesket har sammenføiet, er en papistisk Surber, saa kan vi godt forsvare baade vor Korsbetegnelse ved Daaben, og give Grund for, at vi kalder de Hjemmedøbtes offentlige Fremstilling for Menigheden Daabs-Confirmation, men derimod kan vi aldrig forsvare senere under Navn af „Confirmation“ at have indført en selvgjort Kirkeskik, der paa den ene Side skal være udelukkende Betingelse for Altergangen, og paa den anden Side selv være betinget af en vis Færdighed i Læsning, Skrivning og Regning og Besiddelsen af en gyldig Koppe-Attest.

Dette er nemlig et verdsligt Papisteri, der ikke blot er ligejaa latterligt og usforvarligt som noget af det Geistlige, men er, christelig talt, aldeles utaaleligt, da det slaar en aldeles hedensk Dom for Herrens Vord, og kræver oveniud Bømpenge, som de „Troende og Døbte“ maaskee slet ikke kan udrede.

Hvis vi derimod, under hvilket som helst Navn, blot gjorde det til en usforvarlig Skik, at alle de, der var døbt saa spæde, at de ved Daabs-Pagten's Oprettelse ei selv kunde svare for sig, de skulde, for de skædes til Herrens Vord, offentlig vedkiende sig og bekræfte deres Daabs-Pagt, og derpaa med Haandaa-Paalæggelse forsiktes om deres Daabs aandelige og christelige Gyldighed, da vilde jeg forsvare det som en nødvendig Folge af Barne-Daaben, og ter troe, det langt mere end den papistiske Confirmation lignede den apostoliske Skik, som Papisterne beraabe dem paa.

Det er nemlig i Hensende til „Confirmationen“, som til saameget Andet, langtsaa, at Papisterne, som de protestantiske Theologer har soubat, enten har formaaet Skrift-Beviser eller været uvidende om Skriftens Indhold, og det er da Ap. Gs. 8 de beraaber dem paa for Confirmationens Apostoliskhed og for Bispernes Eneret til at meddele den, og det er sikkert nok, at der findes Efterretning om Apostlerne Petrus og Johannes, som drog ned til Samaria, hvor Prædikanten (Dialonen) Philippus havde døbt Mange „til den Herres Jesu Christi Navn“, uden at de havde faaet den Hel- lig-Mand, som de nu forsi fil, da Apostlerne med

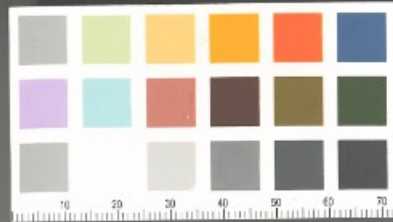

Haands-Paalæggelse havde bedt over dem; og det er sikkert nok, at denne Efterretning vejer paa en apostolisk Skrif, der ogsaa synes underforstaaet ved „den anden Naadegave“ (2 Cor. 1.) og ved Udtrykket „bekræfte eller bekræfte“ (epistorizein) som oftere bruges om Apostelen Pauli andet Besøg hos de Menigheder, han havde grundet. At nu de latinske Christne kaldte denne apostoliske Skrif paa deres Tungemaal „Confirmation“, derimod kan intet være at indvende, men naar Papiisterne paa-staaer, baade at den apostoliske Confirmation har været ligesom deres, og at deres Biskopper har baade Fuldmagt og Eneret til at meddele den apostoliske Confirmation, da bliver de, som sædvanlig, Bevist for begge Dele skyldige og paadrager sig derved en kirkehistorisk Gæld, de umulig kan betale.

Dette er nemlig Papiisterne's Grund-Bildfarelse og Afsen til alt Papiisteri, at Paven i Rom, ikke blot uden alt Beviis, men trods den klareste Giendrivelse, udgiver sig for „Apostoliker“, og dermed for Apostlerne's Hoved-Arving og Christi Statholder og andet Tegn, om hvem det i allerfrangeste Forstand skulde gælde, hvad Herren, efter Skrifterne, har sagt til sine Apostler, saasom dette: hvem der herer eder, horer mig, hvem der foragter eder, foragter mig, og hvad som helst I lojer og binder paa Jorden, skal være løst og bundet i Himlen. Hvad nemlig Paven ved dette saakaldte Skrif-Beviis ikke har taget sig i Agt for, men hvad de protestantiske Theologer ved deres saakaldte Skrif-Beviis i Præstefagen ligeaakaldt har taget sig i Agt for, det er ikke blot det Ubeviislige i

den Paastand, at enten Paven eller nogen saakaldt Christi Embedsmand efter Apostlerne har „apostolisk Fuldmagt“, men det er tillige det latterlige i at tillægge sig en „apostolisk Fuldmagt“, som man aabenbar ikke kan svare til, altsaa beviislig ikke heller kan have.

Forherre Jesus Christus sagde nemlig, efter Skrifterne, ligeaakaldt til sine Apostler: det er ikke eder, som tale, men min Faders Aand, som taler igiennem eder, som han jagde; hvem der horer eder, horer mig, saa det ene maa jaameget mindre fattes det andet, som den aandelige Beskaffenhed af den apostoliske Tale aabenbar maa være Grunden til det apostoliske Ord's Genhed med Herrens Ord og tilsvarende Myndighed. Dette, som de protestantiske Theologer aldeles har overseet, har vel Paven halvveis taget Genlyd paa ved at erklære sit apostoliske Ord for ufeilbart, men deels er den Paastand latterlig, naar man ikke kan holde Tungen saa lige i Mundten og Bommen saa godt i Ase, at man hverken taler eller skriver eet Ord om Guds Rige, der er uføreneligt med Herrens Ord, og deels vilde ikke engang det forslaae, naar ikke den saakaldte Apostolikers Ord i Herrens Navn aabenbar havde samme Kraft og Virkning, som Herrens egne og hans Apostlers Ord i hans Navn. Hvad enten man derfor kalder sig Apostoliker, Petri Efterfølger og Christi Statholder, eller man kalder sig bibelsk Christolog og Theolog med „apostolisk Fuldmagt“, saa har man dog kun Stam af det, naar man ikke virkelig kan tale med Apostlerne's Tunger og giøre Apostlerne's Gierninger,

thi uden det gier man sig kun til Latter ved at ville meddele Andre en apostolisk Afsløsting, Confirmation eller Ordination, som man aabenbar fattes Fuldmagten til, da man fattes Kræften deri, og har ikke, som ved Daaben og Nadveren, et Ord af Herrens egen Mund at meddele og en Gierning af hans egne at pege og stole paa, men skal jels give „Krafts og Klarheds Beviis“ paa, at det er ikke et blot Menneske-Ord, man taler, men sandelig et Guds-Ord, der har sin tilsvarende Kraft hos de Troende.

Worten Luther havde altsaa fuldkommen Ret til at benagte alle de jelsgjorte Sakramenters Apostoliskhed, hvad enten man vilde udgive dem for christelige Livs-Nødvendigheder, eller man kun vilde paastaae, at de udrettede det Samme under enhver Biskops, som de mueligt kunde udrette under en Apostels Haands-Paalægge, men vel vil det være rettest at beholde baade Daabs-Bekræftelsen og Præste-Vielser, som opbyggelige Kirke-Stikke, der altid vil være til Velsignelse i samme Grad, som Menigheden og dens Lærere er apostoliske, da Herrens Mand altid i samme Grad vil være stærk over Menigheden og gennem „Ordet og Troen“ virke derefter. Var derfor kun Menigheden hos os borgerlig frigivet, saa dens Frivillighed i Manden og Fribaarenhed i Herren blev kiendelig, da skulde det sikkert snart vise sig, at vi har udvalgt „den gode Deel“, ved udelukkende at vente Saliggjørelsen af Herrens egne Indsigtelser og kun lægge en vis ubestemt Vægt paa Confirmationen og Ordinationen.

nen, saa godt eller saa maadelig, som vi under den Helligaands Paakaldelse kan forrette dem.

Troselig kan vi da jule baade ad Pavenes Baudsættelse og ad hvad der langt mere latterlig løber ud paa det samme: den saakaldte bispelige Høifirkes medlidende Studertræt over os lutheriske Staller, som, fordi vi ingen uafbrudt apostolisk Biske-Vielse har, naturligvis ogsaa skal fattes Præste-Vielse og Confirmation, og som ikke engang hjemle os mindste Ret til Herrens egne Indsigtelser: Daaben og Nadveren, men maae, udenfor begge Bagterne, baade den gamle og den nye, overlades til Guds almægtige Barmhjertighed over alle Hedninger.

Jeg skal her ikke læse den storagtige Biske-Kirke med sin sorte aandelige Armod sin Tægt, men jeg skal oplysje, hvad jeg til min egen store Forbauselse har opdaget, at den saakaldte apostoliske Biske-Vielse i uafbrudt Folge, som Høifirken bryster sig med og udleder hele sin mageløse Hørlighed af, det er den temmeste af alle Indbildninger, da der i den christelige Oldtid aldrig har været nogen Biske-Vielse, folgelig endnu mindre en uafbrudt apostolisk Biske-Vielse til. Selv Peter Lombard finder sig nemlig nedt til at bekiende, at kiendt Biskoppen ogsaa efter hans Sigende har Eneret baade til at ordinere og confirmere, saa er Bispeligheden dog ingen høiere Grad af Indvielse (ordo), men kun en Rang og et Embede (dignitas og officium), da man aldrig i Kirken har havt høiere Indvielses-Grader end Diaconenes (Prædikanternes) med Overlevering af Evangelie-Bogen, og Pree-

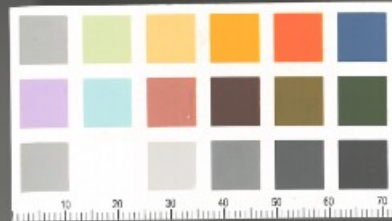
byernes (Præsteres) med Overlevering af Kalken. Dette maa dog vel være Beviis nok for, at der end ikke i Pavedømmets Morke har været nogen Biske-Bielse, der enten udgav sig for apostolisk eller tilfagde Biskoppen høiere Lands-Gaver, og kristelig Embeds-Myndighed, saa at hvad nu enten de engelse eller andre Biskper vil have Ord for at meddele og stænke hinanden ved Biske-Bielsen, det gior de ganske paa eget Ansvar og for egen Regning, ret egenlig en Regning uden Vært. Vel har de engelse Biskpers Procurator (Bingham) beraabt sig paa en afriksk Landemods-Akt til Beviis paa, at Biske-Bielsen var old-kristelig, men her kommer til alle andre Uheld endnu det, at selv efter samme Landemods-Akt bestod Biske-Bielsen kun i, at man under Gaands-Paalæggen holdt Evangelie-Bogen over Biskperens Hoved, hvad aabenbart snarere maatte betegne Biskoppens Under-Ordning end hans Over-Ordning og kunde umulig være apostolisk.

Boves Præste-Bielse til at prædike Evangelium frit, som det findes, og til at forrette Daaben og Nadveren efter Herrens egen Indsigtelse, er da al den kristelige Indvielse til „Hyder og Lærere“, som efter Apostlenes Dage har været i Menigheden, saa det kan kun findes tvivlsomt, om vi har gjort ret eller galt i at indvie paa een Gang baade til Prædikanter og Præster (Dialoner og Prædytere), thi at vi kun indvier med Gaands-Paalægelse, under den Helligaands Paakaldelse, uden nogen haandgribelig Overlevering enten af Evangelie-Bogen eller Alter-Bageret, det er i alle Henseender et kristeligt Fremskridt, da vi hverken maae give Me-

nighedens Fællesgods i Enkelmands-Gaand, eller lægge Delgemaal paa, at det er ene og alene den Helligaands Naadegaver, der kan stæffe Herren og Menigheden dygtige og aandsmyndige Embeds-mænd, som strevet staaer. (Hy. Sj. 20), at det er den Helligaand, som sætter Hyder over Herrens Hjerd. At vi har gjort en vis Sprog-Kundskab og boglig Dannelse til Betingelse for Præste-Bielsen, kan vistnok ikke forsvares som en Regel uden Undtagelse, men naar det blot var det Ny Testaments Grund-Sprog og kun boglig Dannelse paa Modersmaalet, vi lagde Vægt paa, og ophævede alt geistligt Laugsvaesen med Eneret til at opløse og opbygge Herrens Frimenighed, da vilde Regelen dog være meget kristelig.

Kommer vi nu til Brude-Bielsen, da seer vi strax, at Papisterne sammenblander den ny Pagts Dage med den Gamles, og Ektefællens paradisiske Indvielse med den saakaldte kristelige Brudevielse, men da vi har gjort ligesaa, er derom kun at sige, at det stulde vi smukt lade være, og med Glid opløse Menigheden om, at Ektefællens er slet ingen kristelig, men kun en grund menneskelig og borgerlig Indretning, som ikke har andet Løfte paa kristelig Besigtelse end Alt hvad troende Christne gior i Vorherres Jesu Christi Navn.

Derimod skal vi lægge vel Merke til, at selv Papisterne ved deres Brude-Bielse slet ikke, som vi gior noget Samvittigheds-Spørgsmaal, men spørger kun, om Vedkommende vil indgaae lovligt

Hgteskab efter Kirkens Stik; thi saaledes bør det være.

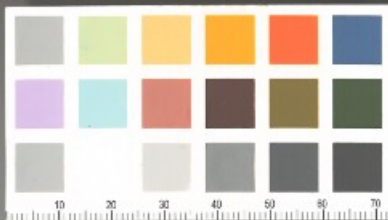
Hvad der hos Papisterne skal giere Brude-Vielsens til et Sakrament, er for Resten ene og alene Trolovelses-Ringen, som Præsten lyser Betsignelse over og bestænker med Bievand, og, paa Bievandet nær, er herved intet synderligt at lafte, naar man kun ikke tilføjer Høitideligheden selv nogen aandelig Kraft, thi Trolovelses-Ringen er jo det smukkeste Tegn paa Troskaben, og den ubrodelige Troskab mellem kristelige Hgteskaller skulde umægtelig være Bevist paa, at de Christne har en egen Betsignelse i alle deres menneskelige Forhold.

Saa længe imidlertid Brude-Vielsens, som endnu hos os, er en Borger-Bligt for Præsterne at forrette isfæng og for alle Folke-Kirkens Kunder at underkaste sig, saalænge vil den naturligviis, som hidtil, være langt mere til Skade og Forargelse end til Gavn og Opbyggelse, saa at først naar Hgteskabet i borgerlig Henseende bliver en reen borgerlig Sag, og en kristelig Brude-Vielse de Christnes egen Sag, frivillig paa begge Sider, først da nytter det at tale om, hvordan et kristeligt Hgteskab bedst kan indvies.

Hvor langt imidlertid selv de fleste Christne hos os er fra denne kristelige Oplysning i Hgteskabs-Sagen, det saae vi nys kun alt for klart, da næsten alle var enige om, at hver aabenbar pantroe og uchristelige end Mangjældige af Folke-Kirkens Medlemmer var, saa skulde de dog alle have en kristelig Brudevielse, og jeg hørte da den mærkelige It-

tring, ikke for Spas, men for ramme Alvor, at de stakkels kristelige Smaa piger, der havde vantroe Kiærestes, vilde sjelden eller aldrig faae en kristelig Brudevielse, naar det ikke var en tvungen Sag. Naar man tænker paa, hvor lidt kristelige Brudevielserne længe har været hos os, kan man vel ikke bare sig for at juble ad denne Trost, og for ramme Alvor maa man jo sige, at den kristelige Pige, der kan gifte sig med en aabenbar Pantroe, hun skulde ikke være kræsnere paa Brudevielse end hun er paa Brudgom, men det bliver desværre lige sandt, at man endnu holder fast paa den papistiske Sundeit, at kuffe hinanden og saavidt muligt sig selv med et kristeligt Stik, selv hvor man ved, det er det tomme Stik under Solen.

Vi kommer nu til, hvad vi, om ikke godt, saa dog fort nok kalder Skriftemaalet, men hvad Papisterne kalder Kirkebød (pœnitentia), og friondt Skriftemaalet ikke saa klarlig hos os, som Kirkebøden hos Papisterne, har spillet Hoved-Rollen i den statsfirkelige Saligheds-Sag, saa er der dog ogsaa hos os fra begge Sider, baade den saakaldte „Skriftfaders“ og de saakaldte „Skriftbørns“ Side, lagt en Bøgt paa denne Kirkestik, der saameget mindre lader sig forsvare, som vi Smaafolk i Norden, ganske paa vores egen Haand, har gjort Skriftemaalet til en udelukkende Betingelse for Altergangen. Dette er saameget besynderligere, som vi ellers har hørt til Luthers hybige Diiscipler, og maatte dog vide, at Skriftemaalet og Aflesningen, betragtet som en Saligheds-Sag, var og er Grundvolden for alt Pavedom og Præsteherskab og under-

graver hele den christelige Saliggjorelses-Orden, hvad Morten Luther under hele sin Kamp med Afladen og det øvrige Papiisteri meherlig har opløst.

Retop denne vor Urimelighed, tilligemed den Aendegjærning, at det selvgjorte Kirkebods-Sakrament saa gruelig har ruinet fordmule Herrens egne Indsigtelser, her imidlertid gjøre os varomme med Bedømmelsen af Skriftemaalet og Afsløningen i sig selv, som en christelig Kirkeskif, uden Krav paa at være mere. Da nu ogsaa Skriftemaals-Sagen baade her og i Norge nyss for Alvor er kommet paa Bane, finder jeg det nødvendigt at behandle den særskilt, og skal derfor her kun endnu bemærke, at Synds-Forladelsen isæng, paa Embeds-Begne, med eller uden Synds-Bekjendelse, er Hoved-Hjørnestenen i alle de Stats-Kirker, som vil give Millioner et christeligt Skin og Skinnet Krav paa Virkelighed.

Som det syvende og sidste af Papiisternes Sakramenter skal jeg kun berøre „den sidste Olie“, der naturligvis er indviet med Bispe-Læsning, og hvormed man salver de Døendes Øine, Øren, Næse, Mund og Hænder, sundom ogsaa Fødderne (og hos Mandfolk Lænderne), under den stadige Mumlén: „Gud forlade dig ved den hellige Salvelse alt hvad du har syndet med Synet, Hørelsen, Lugten, Smagen og Følelsen o. s. v.“ At nu Protestanterne aldeles har anlagt denne gamle Kirkeskif, lader sig vist nok christelig meget godt forsvare, men bibelsk paa ingen Maade, naar man, som alle de protestantiske Stats-Kirker, trods Luthers Raad, trods

Kirkehistoriens Vidnesbyrd, og trods al jund Forstand, tager det aabenbar uegte Jakobs-Brev for gode Varer, thi det er unægteligt, at den papiistiske sidste Olie, som Hjælp baade til Helbred og Synds-Forladelse, baade omtales og anbefales i Jakobs-Brevet.

For Resten har denne Salvelse, som vi ikke kan nægte er ældgammel i Christenheden, ventelig havt sit Udspring af Balsameringen hos Jøderne, som selv Vorherre var saa langt fra at foragte, at han paa det kærsligste talte for den, og i sin christelige Skikkelse har den „sidste Olie“ derfor vist været lige saa opbyggelig, som den i sin papiistiske Skikkelse er forargelig.

Naar nu vi har sat Jordts-Paakastelsen istedenfor Salvelsen, ligejom Lig-Prækenen for Sjæle-Messen, da kan det vel synes uføydigt nok, men Lig-Prækenen har dog tit været ufervarligere end Sjæle-Messen, og naar Begravelsen i jaakaldt Christenjerd, med et Bræfte-Ord til Liget, enten tillagdes mindste Værd i Saligheds-Sagen, eller udgaves dog for mundværilige til en christelig Begravelse, da fustede ogsaa vi paa at stabe et nyt Sakrament, der var saameget latterligere, som det ikke forrettedes med det døende Legeme, men med den Dødes Lig og skulde bogstavelig med Jord hjælpe Folk til Himmels!

